

- 1 -

Европейският съюз с неговия свободен пазар и демократически ценности стана общественият идеал на българската политическа класа .

На 14 декември 1995 г. На срещата на европейския съюз (ЕС) на върха в Мадрид, президентът Желев и премиерът Виденов подадоха официална молба за пълноправно членство, макар че дипломатическите отношения между тях бяха установени още преди демократизацията в страната - през 1988 г.

Днес Европейското споразумение за асоцииране е правната основа на отношенията между България и ЕС.

То е рамката за полетическия диалог, насърчава развитието на търговските отношения, създава правната основа за техническата и икономическата помощ за постепенното интегриране на страната ни в ЕС.

Дълго време ЕС се възприемаше едва ли не като благотворителна организация - членството ще ни донесе само блага. Това отчасти е така, тъй като съюзът чрез своите структурни фондове подпомага по-изостаналите страни.

Тази помощ има смисъл едва тогава, когато е вложена в страна, в чиято икономика все пак се вписва в общата макроикономическа рамка на Петнадесетте. Дори и да не бе изпаднала в днешната тежка криза, българското стопанство може да бъде готово за ЕС поне след две десетелетия, иначе ще бъде смяно от безпощадния пазарен механизъм.

В средата на март тази година правителството прие три основни документа за европейската интеграция на България, благодарение на които се определя пътя който България трябва да извърви от тук до членството в ЕС.

Стратегията за присъединяване на България към ЕС е политически документ, обобщаващ процесите и дейностите, които трябва да бъдат

- 2 -

осъществени за постигане на целта - пълно-правно членство на България в ЕС. В него са посочени материалните, финансовите, информационните и човешки ресурси, с които разполага страната.

Тази проблематика е разгледана в три времеви рамки - през 1998г. до 2001г. и до присъединяването на България към ЕС. Като неразделна част от стратегията, правителството одобри и програми по сектори, съдържащи разработени мерки за преодоляване на слабостите и за изпълнение на препоръките, посочени в становището на Европейската комисия по кандидатурата на България за членство в ЕС, и стъпки за реализиране на Парньорство за присъединяване.

С решенията на Европейския съюз в Люксембург през декември 1997г. започна нов етап в подготовката за присъединяване на България към ЕС, в който основното е приемането и прилагането на пълния обем на европейското право. За изпълнението на тази задача, правителството одобри

и Национална програма за приемане на достиженията на правото на

Европейските общности.

В програма 2000 Комисията предложи различните форми на присъединителна помощ, предоставена от съюза.

Целта на Партньорството за присъединяване е да бъдат изложени в единна рамка приоритетните области за по нататъшната работа, определени в становището на Комисията, наличните финансови средства за подпомагане на България при изпълнението на тези приоритети и условията, засягащи това съдействие.

Главните приоритетни области, определени за всяка държава - кандидатка, са свързани с възможности на страната да изпълни критериите от Копенхаген и могат да бъдат групирани в три основни подзаглавия.

- 3 -

1. Демокрация, правова държава, права на човека и защита на малцинствата

2. Икономика.

3. Изпълнение на задълженията на членство.

Един от основните белези на демокрацията е мирната смяна на властта след общи избори, което често води до редуване на различни политически партии. Европейската политическа традиция цени особено много ролята на лоялната опозиция, е бдителна и кретична, и сящевременно защитава правата и интересите на хората. Законността и защитата на малцинствата са друг, също толкова важен елемент от демократичните ни традиции.

Изборът на президента Стоянов и разрешаването на неотдавнашната политическа криза означават нещо много повече от утвърждаване на демократичните устои на страната. Те изразяват силното желание за политически и икономически промени, за ускоряване на реформите. Под ръководството на президента Стоянов, правителството на министър-председателя Софийски откликва на това желание, като разработва програма целяща преодоляване на икономическите затруднения в България. Реформите, които трябва да осъществи българският народ са толкова дълбоки в икономически и политически смисъл, че изискват подкрепа на всички слоеве

на обществото и обединените национални усилия.

Българският народ е страдал достатъчно в миналото, а сега от него отново се иска търпение, докато се почувстват резултатите от икономическата стабилизация и структурна реформа.

Когато бе формирано правителството на г-н Софийски със задачата да приеме програма за икономическа реформа и да започне подготовката за

- 4 -

избори, Комисията откликна чрез разработване на пакет от мерки за съдействие на България, който се състои от четири основни елемента:

Първият елемент представлява нов, голям пакет от макроикономическа помощ.

Второ, Комисията ще свика в Брюксел среща на Г- 24, т.е. на групата на най-развитите индустриални държави, която подкрепя икономическата стабилизация и структурната реформа в страните в преход. Ние ще поискаме от тях да съдействат за реформите в България и да се ангажират с конкретна подкрепа за страната под формата на координирана програма.

Трето, Комисията мобилизира програма ФАР на ЕС, която предоставя безвъзмездни помощи с цел да съдейства на властите при осъществяването на реформите. Тази година програма ФАР ще предостави на България помощ в размер на 85 млн. Екю. Трябва да се направят огромни усилия за извършване на приватизацията, реструктуриране на предприятията, банковия сектор, селското стопанство и енергийния сектор на България. Във всички тези области програма ФАР на ЕС ще окаже директна помощ за изпълнение на трудностите, по необходимите реформи.

Четвъртият компонент от помощта на ЕС за България е допълнителна социална помощ, която ще бъде предоставена на най-нуждаещите се социални слоеве, особено на пенсионерите и лицата обхванати от системата за социални грижи. Вярвам, че през следващите месеци тя ще спомогне за икономическата стабилизация.

От изключително значение са коментарите, които ще даде Европейската комисия по националната програма за приемане на европейското право. Наличието на такава програма е основното изискване на Партньорство за присъединяване.

- 5 -

В становището на ЕК се подчертава, че икономическите реформи в България са предприети значително по-късно, отколкото в останалите източноевропейски страни - едва през 1991г.

Оценките в становището могат да бъдат база за провеждането на структурната реформа в страната, тъй като те имат за цел да бъдат препоръка накъде да се върви. Общият извод е, че българската икономика не може да се справи в средносрочен план с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. Европа косвено препоръча да се засили интеграцията, тъй като колкото повече една страна е интегрирана в ЕС, толкова по-безболезнено ще протече присъединяването ѝ към съюза.

Необходимо е да се ускори реструктурирането на икономиката, тъй като според ЕК, забавянето е довело до поражения върху привличането на чуждестранни инвестиции от една страна, а от друга, е способствало отделни фирми да придобият господстващо положение в някои ключови сектори.

По време на визитата на Иван Костов и Надежда Михайлова в Брюксел, те настоятелно искаха преговорите с всички страни кандидатки поне да започнат едновременно, тъй като се знае, че с по-напредналите те ще свършат по-бързо. Но искането се оказва неосъществимо по две причини. Самата ЕК няма техническата и физическата възможност да води преговори едновременно с 11 страни - 10 от Източна Европа и Кипър.

Втората причина е, че изпълнението на задълженията по Бялата книга за хармонизиране на българското законодателство с европейското все още е в начален етап, така че няма правова база за начало на преговорите, които със сигурност ще бъдат тежки и продължителни. Дори с доста по-развитите Испания, Португалия или скандинавските страни, преговорите се водеха в продължение на години.

- 6 -

С подаването на молба за членство, България автоматично се ангажира да изпълни критериите за членство, включително и придържане към целите на политическия, икономическия и валутния съюз. А основите на съюза са четирите свободи - за свободно движение на стоки, капитали, услуги и хора.

Критериите от Копенхаген за членство в ЕС са :

n стабилност на институциите, които гарантират демокрацията, законността, съблюдаването на правата на човека и защитата на малцинствата;

n наличие на функционираща пазарна икономика и капацитет за устояване на свободния конкурентен натиск в рамките на Съюза.

n способност да се поемат задълженията, произтичащи от членството, включително приемане на целите на политическия и валутния съюз.

Тези секторни програми са необходими и от гледна точка на това, че чрез тях следва да се контролира цялостният напредък на насочените към членство в ЕС реформи у нас във всеки период на подготовката за присъединяване.

Тази стратегия трябва да показва, че България има достатъчно ясна представа какво изисква и какво означава присъединяването към ЕС и как то ще бъде постигнато. Тъй като става дума за паралелно протичащи еволюционни процеси, то една добра стратегия трябва да отчита не само реформите, които се извършват в България но и промените в самия ЕС.

Стратегията е модел на подготовката за присъединяване, който включва и елементи на управлението на взаимодействието на България с трети страни, тактическите съюзи, в които трябва да влезе страната за постигане на целта - присъединяване, дейностите за неутрализиране на елементите на конфликти и на противодействие на българския национален интерес.

- 7 -

Основната предпоставка за изпълнение на стратегията е неотклонното и последователно осъществяване на реформи за изграждане на България като модерна европейска държава, отговаряща на критериите за членство в ЕС.

Успешната стратегия е построена на логиката, че България е заинтересувана от скорошно започване на преговори за присъединяване, които следва да се проведат сравнително бързо с последващи кратки преходни периоди за ограничен брой сфери. Тази логика е извлечена от опита на предишните разширявания на ЕС /1973, 1981, 1986, 1995/, решенията на Европейския съвет в Люксембург, *Програма 2000* на Европейската комисия, от докладите на Съвета на министрите на ЕС и резолюциите на Европейския парламент.

Тя произтича и от факта, че през годините, през които България остава извън ЕС, правото на ЕС /*acquis*/ продължава да се развива. Колкото по-късно България се присъедини към Съюза, толкова по-голям обем *acquis* ще трябва да приеме, без да е участвала в неговото изготвяне, а след влизане в сила на новия Договор за ЕС / от Амстердам / ще бъде осъществена и качествена промяна в съдържанието на правото и на процедурите за неговото изготвяне.

Освен това, колкото по-късно България се присъедини към ЕС, с толкова повече

държави - членки на Съюза, ще трябва да се осигурява ратификацията на Договора за присъединяване на България към ЕС от техните парламенти.

Най-силно тази логика се аргументира с анализ на финансовите аспекти на подготовката за присъединяване и на членството в ЕС.

Той показва, че при осигурен с вътрешни ресурси икономически ръст, притокът на средства от ЕС ще означава ускоряване на темповете на

- 8 -

икономически растеж с всички произтичащи от това резултати за развитието на страната.

Същевременно успехът на стратегията за присъединяване към ЕС е неразривно свързан с участието на България в установените форми на сътрудничество и с подготовката на страната за присъединяване към НАТО, ЗЕС и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие /ОИСР/. Тези процеси са не само пряко свързани, но и взаимно усилващи своята ефективност от гл.т. на постигане на целите, които страната си е поставила.

Стратегията за присъединяване на България към ЕС е свързано и с участието на нашата страна в дейността на Световната търговска организация, Съвета на Европа, организациите от системата на ООН и на ОССЕ. В това отношение определящо е значението на задълженията, които България има по Европейското споразумение, и политическите ангажименти, които е поела нашата страна, за съгласуване на дейността си в тези международни организации с ЕС. Освен това, макар и имплицитно, една страна- кандидатка за членство в ЕС, следва да си дава постоянно ясна сметка за особения вид ограничения, които налага бъдещото участие в политиките на Съюза.

В одобрената от правителството стратегия е посочено, че основната цел през 1998г. е да се осигури положителна оценка в рамките на първия годишен преглед на

Европейската комисия на готовността на България за членство в ЕС и възможно най-добрата стартова позиция за преговори. За постигане на положителни резултати при първия преглед е важно да има нова динамика на усилията на България в подготовката за присъединяване към ЕС. От най-голямо значение е да се осигури активното изпълнение на

- 9 -

ангажиментите по *Партньорство за присъединяване*, и по-конкретно - на националната програма за приемане на европейското право.

През 1998г. усилията следва да се съсредоточат приоритетно върху ускорената икономическа реформа; укрепването на институционния капацитет, включително като започне целенасочено изграждане на институциите, необходими за прилагане на европейското право и за ефективно използване на средствата от новите механизми на финансиране на подготовката за членство в ЕС; подготовката за условията на функциониране на вътрешния пазар на ЕС; борбата с корупцията и организираната престъпност и усъвършенстване на контрола по границите; осъществяването на съгласуваните с ЕС мерки в областта на околната среда и енергетиката, включително изготвянето на енергийна стратегия.

За изпълнение на тези дейности, нашата страна ще разполага със средства от годишната програма ФАР за 1998г. в размер на 60 млн. Екю, с 41 млн. Екю от ФАР, предназначени за осъществяване на проекти, свързани с трансграничното сътрудничество, със средства от новия "механизъм за догонване" /Catch-up Facility/, както и със средствата от новата бюджетна линия на ЕК за финансиране на големи инфраструктурни проекти /LSIF- Large Scale Infrastructure Facility/, средства по линия на участието в програмите на Общността.

Засилването на дейността по подготовката за членство в ЕС поставя на дневен ред въпроса за създаване на специален фонд "Европейска интеграция" в националния бюджет, от който да се финасира участието в програми, проекти и инициативи на ЕС, както и в предварителните фази на преговорите със Съюза.

-10 -

Сред мерките за създаване на административен капацитет за членство в ЕС са приемането на Закон за държавния служител, с който да се гарантира изискваната от ЕС стабилност на държавната администрация; усъвършенстването на механизма за координация на подготовката за присъединяване към ЕС, включително изграждането на управления "Европейска интеграция" във всички министерства и централни ведомства; изготвянето на национална програма за подготовка на кадри за работа с ЕС; определянето на делегация за водене на преговорите за присъединяване към ЕС и на екипите /по сектори/, които трябва да участват в започналата на 3-ти април т.г. предварителна фаза на преговорите - аналитичен преглед на европейското право /Screening of the acquis/.

За ускорено и ефективно изграждане на институциите, България активно ще участва в т. нар. Побратимяване на администрациите, което ще се осъществява приоритетно в областта на финансите, околната среда, селското стопанство, правосъдието и вътрешните работи, като в последствие се разшири и прилага в други области, в които се чувства необходимост от експертизата на ЕС.

В ЕО се изработват главно следните видове програми:

Рамковни програми, за 3-4 години. Те са комплексни;

Целеви програми по определени научни и технологични направления (ЕСПРИТ, БРАЙТ, РАЙС);

Програми по организацията и оценката на НИРД (например МОНИТОР);

Международни програми с участието на организации и страни, които не членуват в ЕО (ЕВРИКА).

ЕСПРИТ - европейска стратегическа програма за изследване в областта на информационните технологии, приета 1984г за 10 годишно изпълнение. Практиката по реализиране на ЕСПРИТ показва, че се осъществява добро междуфирмено сътрудничество, сътрудничество между научни организации и предприятия, в т.ч.с предприятия от страни нечленки на ЕО, например ЕАСТ.

В съвместни дългосрочни изследвания са ангажирани не само най-големите водещи компании (Филипс, Оливети, Томсън, Бюл, Телман), но и по-малки и средни фирми. Това осигурява получаване на ефективни решения, разработване на европейски стандарти и норми, повишаване равнището на концентрация на наукоемки отрасли и завоюване на добри позиции в международната конкуренция.

Аналогични са и резултатите по реализацията и на други програми като БРИТЕ - за разработка и внедряване на нови технологии в обработващата промишленост; РАСЕ - за нови комуникационни технологии и др.

ЕВРИКА - европейска асоциация за координиране на изследванията, създадена по инициативата на Ф. Митеран. Целта е засилване сътрудничеството на промишлени фирми, предприятия и изследователски организации в областта на новите модерни технологии, повишаване производителността на труда и конкурентоспособността на промишлеността на световните пазари, интензификация на сътрудничеството, концентрация на ресурсите в най- прогресивните направления, отстраняване на дублирането.

Характерни особености на ЕВРИКА:

1.

Многостранна
научно-производствена кооперация, предимно между фирмите и изследователските организации;

2.

Бързо реализиране на проекти,
ускорено търговско усвояване на резултатите;

3.

Фирмите и изследователските
организации сами определят конкретните направления на сътрудничество.

Основни програми на "ЕВРИКА" са:

- Евроматика - целта е разработване и производство на основни компоненти за всякакви автоматизирани системи. Главни изпълнители са френската компания "Бул" и германската "Сименс" и много други.
- Евроробот - предвижда разработването на работи трето поколение, самостоятелно реагиращи на променящата се производствена среда и приемащи решения без намесата на оператор.
- Евроком - разработва система на телекомуникационни връзки за бърза връзка между научните центрове.
- Евробио - е посветен на биотехнологията и генното инженерство. Цел е създаването на нови селскостопански култури за получаване на висока реколта сортове, годни да се съпротивляват на болести и вредители ("Хьохст")
- Евромат - цели да се преодолее изоставането в областта на новите материали:

създаване на нови видове керамика, използване на кремъка, производство и използване на оптични влакна.

Програми на ЕС и участието на България в тях

Програмата ФАР е създадена първоначално за икономическо съдействие на Полша и Унгария в прехода към пазарна икономика на 04.07.1990г в Брюксел на среща на министрите на външните работи. На 17,10,1990г регламентът на ФАР е допълнен с клази за разпространение на програмата и в България.

Програма ТЕМПУС е част от програмата ФАР и е създадена през 1990 г за подпомагане на страните от Централна и Източна Европа, за извършване на реформите на висшето образование, за установяване на трайни контакти и обмен на преподаватели и студенти, за коопериране на силите на научните общности.

Програма ACE - в рамките на програмата ACE - Европейска инициатива за научно сътрудничество - се разпространяват знания и опит в областта на икономиката.

Програма "Коперник" - това е програма за научно и технологическо сътрудничество със страните от Централна и Източна Европа. Тя не е част от програмата ФАР. С нея ЕС си поставя задачи да развива научно-техническото и технологично сътрудничество, да стимулира приложните изследвания и внедряването на научните резултати и технологии в производството с цел да се подпомогне възстановяването на икономиките в тези страни. Съществена задача на програмата е създаването на връзки между индустриални предприятия и фирми и между изследователски организации и университети. Всички права, свързани с интелектуалната собственост принадлежат на организациите, участващи в програмата:

.. да се предоставят безплатно взаимно лицензите и правата за ползване върху резултатите на изследователския проект;

.. да предотстъпват лицензите и правата на други организации при

определени обстоятелства.

Програма "JOPP" - тази програма се осъществява в рамките на програмата ФАР. Целта е да се улесни създаването на смесени фирми между малки и средни предприятия в страните от Западна и Източна Европа (ЦИЕ), да стимулира чуждестанните инвестиции и развитието на конкурентоспособен частен сектор, да улесни трансфера на производствен опит и технологии от западните с7. Примера на "Сименс" в областта на международното технологично сътрудничество - Сименс е водеща световна компания, занимаваща се с производство и научноизследователска дейност в областта на електрониката и електротехниката. В повече от 190 страни Сименс е реализирал високотехнологични продукти, иновации и ноу-хау за нуждите на енергетиката, индустрията, транспорта, медицината, информацията и комуникациите. Някои от най-новите програми за международно коопериране на Сименс са:

" Мюнхен, 23.10.1997г - Сименс, Алкател, Нортел, Бош, Итател, Моторола и Нортел - една съвременна форма на научно-техническо сътрудничество и коопериране в областта на мобилната комуникационна мрежа. Шестте компании дават пресконференция с цел презентация на нов продукт GSM - резултат на съвместна дейност и отговарящ на европейските телекомуникационни стандарти.

" Стратегическо партньорство в Западна Европа

На 03.09.1998г във Виена S&T System Integration & Technology Distribution AG (S&T) и Siemens Nixdorf подписват договор за кооперация за съвместна работа на пазарите в Словакия, България и Румъния. Целта на договора е заедно да се постигне водеща роля в бързо разрастващия се пазар на компютърна техника и информационно осигуряване. S&T разработват интернационални телекомуникационни системи, както и системи за медицинска диагностика и за електронно тестване. В последните години компанията добива широка известност в страни като Словакия, България, Румъния, Украйна, Молдова и Югославия. Целеви групи са големи предприятия от сферите на телекомуникацията, банките, енергетиката, индустрията и държавните институции. Технологиите и продуктите са на водещи, ползващи се със световна известност компании като Hewlett Packerd, EMC, SAP и SIEMENS.

" NEC и SIEMENS -1998г сключват стартегически съюз под формата на джойнт венчър за универсална телекомуникационна система, мобилни телефони трета

генерация. Това стратегическо решение на двете компании цели свързване на технологичните сили на компаниите в едно дългосрочно партньорство и постигане на най- ефективни резултати от общата дейност.

.. Мюнхен, февруари 1999 г - Сименс и Моторола сключват джоинт венчър и произвеждат най-новите чипове в света -300мм силициеви шайби. Това постижение в областта на полупроводниковата индустрия отваря нови пътища и сфери на развитие за модерната електроника и електротехника, както и нови форми на международно сътрудничество на пазарите на бързоразвиваща се и скъпоструваща техника.